

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ

- FİZİK-KİMYA-BİYOLOJİ -

PROJE EDITÖRÜ: MEHMET AZİMLİ

Kitap Editörü: Kasım Ertaş-Zehra Gençel Efe

İLİMYURDU YAYINCILIK: 184

İnceleme-Araştırma

İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri Serisi - 4

ISBN: 978-605-2339-52-7

Kitabın Adı

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ / FİZİK-KİMYA-BİYOLOJİ

Proje Editörü

Mehmet Azimli

Kitap Editörü

Kasım Ertaş-Zehra Gençel Efe

Haziran 2021

İç Düzen

İlimyurdu Yayıncılık

Kapak Tasarımı

Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt

Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/210 Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 501 47 63 Sertifika No: 45822

ilimyurdu
yayıncılık ve eğitim matbaacılık ltd. şti.

Molla Gürani Mh. Akkoyunlu Sk. No: 36 Fındıkzade- Fatih / İSTANBUL

Tel.: 0212 533 05 35 Faks: 0212 631 53 69

www.ilimyurdu.com info@ilimyurdu.com

Sertifika No: 45032

Bu eserin tüm yayın hakları İlimyurdu Yayıncılık ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti'ne aittir. Eleştirilerek makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın bir kısmı veya tamamı, yayıncının izni olmadan yayınlanamaz.

mana
YAYINLARI

2021

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

CÂHİZ (869) (030037)

Okan Uzunöz^(*)

*"Tevhidi Tabiat ile İlişkilendiren ve Canlılar Hakkında
Kaleme Aldığı Eserleriyle Tanınan Ansiklopedik Âlim."*

Hayatı

Asıl adının Ebu'l Osman Amr b. Bahr b. Mahbub el-Câhiz el-Kinâni olduğu bilinen ve 767/777 yılları arasında Basra'da doğmuş olduğu düşünülen Câhiz, patlak gözlü yapısından dolayı "Câhiz" lakabını almış ve bu lakapla meşhur olmuştur. İme olan merakı ve yaşadığı dönemde Basra'nın önemli ilim merkezlerinden olması sebebiyle birçok alanda ünlü âlimlerden dersler almış, bu sayede çeşitli alanlarda kazandığı müktesebat sayesinde dönemin ünlü âlimlerinden biri haline gelmiştir. Câhiz, o dönemde Basra'da bulunan Halil b. Ahmed, Ahfeş, Sibeveyhi, Ebû Ubeyde, Ebû Zeyd el-Ensârî ve Ma'mer b. Müsenna gibi kişilerden gramer, şiir, tarih ve edebiyat dersleri almıştır. Basra Camii'ndeki ilmi ve edebi meclislere katılması dil ve edebiyat alanında gelişmesini sağlarken, Şuûbiyye ve diğer din mensuplarıyla yapılan tartışmaları dinlemesi de kelim alanında yetişmesine vesile olmuştur.

Câhiz, geçimini ticaretle ve eserlerini ithaf ettiği kişilerden aldığı mükâfatlarla sağlamıştır. Genellikle iktidar ile anlaşılan ve desteklenen birisi olması şöhretinin kısa sürede yayılmasını ve ekonomik sıkıntılardan uzak bir yaşam sürmesini sağlamıştır. Bağdat'ta bulunduğu sıralarda Aristo'dan yapılan tercüme okumuş, hayatının en parlak dönemini Abbasi Halifesi Mu'tasım Billah'ın (833-842) veziri İbnü'z-Zeyyât (847) zamanında yaşamıştır. Hayatının sonuna doğru felç olan Câhiz, 869 yılında Basra'da vefat etmiştir.

* Arş. Gör., Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, uzunoz@hotmail.com

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ

- FELSEFE -

PROJE EDİTÖRÜ: MEHMET AZİMLİ

Kitap Editörü: Fatih Toktaş

İLİMYURDU YAYINCILIK: 183

İnceleme-Araştırma
İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri Serisi - 3

ISBN: 978-605-2339-48-0

Kitabın Adı

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ / FELSEFE

Proje Editörü

Mehmet Azimli

Kitap Editörü

Fatih Toktaş

Haziran 2021

İç Düzen

İlimyurdu Yayıncılık

Kapak Tasarımı

Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt

Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/210 Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 501 47 63 Sertifika No: 45822

ilimyurdu
yayıncılık ve eğitim bilimler ltd. şti.

Molla Gürani Mh. Akkoyuntu Sk. No: 36 Fındıkzade- Fatih / İSTANBUL
Tel.: 0212 533 05 35 Faks: 0212 631 53 69
www.ilimyurdu.com info@ilimyurdu.com
Sertifika No: 45032

Bu eserin tüm yayın hakları İlimyurdu Yayıncılık ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti'ne aittir.
Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın bir kısmı veya tamamı, yayıncının izni olmadan yayınlanamaz.

mana
YAYINLARI

2021

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

CAHİZ (869)

(030037)

Hasan Ocak*

"Doğal Seleksiyonun Fikir Babası, Mu'tezili Düşünür"

Hayatı

Gerçek adı Ebû Osmân Amr b. Bahr olan düşünür, görünüşünden dolayı Cahız (iri/patlak gözlü) lakabı verilmiş ve tarihte bu adla anılmıştır. Kaynaklara göre 767-777 yılları arasında Basra'da doğmuştur. O tarihlerde Basra'nın büyük bir ilim merkezi olması dolayısıyla dönemin pek çok ünlü fikir adamı ile bir arada yaşama imkânı bulan Cahız, onlardan azami ölçüde faydalanmıştır. Düşünce yapısı itibarıyla Mutezili kelim ekolünün bir üyesi olan Cahız, sadece fikir adamı olmakla yetinmeyip imkân buldukça diğer tüm ilimlerde de söz sahibi olacak kadar ilerlemiştir. Bilgiye olan düşkünlüğü onun sık sık seyahat etmesine, gittiği yerlerdeki bilimsel birikimlerden de faydalanmasına yol açmıştır. Edindiğimiz bilgilere göre Cahız Bağdat, Samarra, Şam, Humus ve Antakya gibi şehirleri bilimsel gayelerle ziyaret etmiş ve kelim, felsefe başta olmak üzere, şiir, tarih ve edebiyatta da usta olmuştur.

Geçim sıkıntısı dolayısıyla bir ara ticaretle de uğraşan Cahız'ın bu açıdan çok rahat bir yaşam sürdüğü söylenemez. Hakkında anlatılanlara bakılırsa dış görünüşünün bunda epey etkisi olmuştur. Ancak, yaklaşık olarak 815 yıllarında halife Me'mun (813-833) tarafından takdir görmüş ve Bağdat'a çağırılmıştır. Burada hem devlet büyüklerinin hem de sara-yın imkânlarını kullanan Cahız, pek çok eserini kaleme almayı başarmış ve bu eserlere yöneticiler tarafından verilen hediyelerle nispeten rahat bir dönem geçirmiştir. Okumayı ve araştırmayı çok seven Cahız, bir ara ken-

* Doç. Dr., İğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, hasan.ocak@igdir.edu.tr